HUMAN RIGHTS / INVESTIGATIONS / ANALYSIS / PL

Za zamkniętymi drzwiami. Ukraina, nieoficjalne miejsca przetrzymywania i granice władzy podczas wojny

Borszczahówka, raporty ONZ i nieoficjalne miejsca przetrzymywania. Co ustalono, czego nadal nie wiadomo i jakie obowiązki mają prezydent oraz rząd Ukrainy podczas wojny.

TRUTH Magazine Editorial Team | 03.11.2026

Ilustracja redakcyjna wygenerowana przy użyciu AI. Symboliczna kompozycja, nie zdjęcie rzeczywistego miejsca przetrzymywania.

Analiza źródeł publicznych i prawa. Stan ustaleń: 3 listopada 2026 r. Wydarzenia w Borszczahówce pozostają przedmiotem wyjaśnień; zarzutów nie przedstawiamy jako prawomocnych ustaleń.

Wojna pozwala państwu mobilizować obywateli, ścigać szpiegostwo i brać przeciwnika do niewoli. Nie daje mu prawa do ukrywania ludzi przed sądem, rodziną i adwokatem. Raporty ONZ pokazują, że w Ukrainie granica ta była przekraczana. Wydarzenia pod Kijowem ponownie stawiają pytanie, kto kontroluje miejsca, w których człowiek traci możliwość decydowania o własnej wolności.

Nie trzeba opierać tego pytania na sensacyjnych nagraniach. Istnieją dokumenty międzynarodowych obserwatorów, oficjalne kontrole ukraińskiego rzecznika praw człowieka i postępowania organów ścigania. Materiały te dotyczą jednak różnych grup: cywilów podejrzewanych o przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu państwa, jeńców wojennych, osób podlegających mobilizacji i własnych żołnierzy. Złożenie ich w jedną opowieść wymaga ostrożności. Nie są dowodem jednego centralnie zarządzanego systemu. Są podstawą do poważnego rozliczenia praktyk pozbawiania wolności.[1] [7] [9]

1. Borszczahówka: wydarzenie, którego nie wolno rozstrzygnąć samym nagłówkiem

2 listopada 2026 r. przed prywatnym domem w Petropawliwskiej Borszczahówce pod Kijowem zebrał się tłum. Punktem zapalnym były internetowe doniesienia o około 40 przetrzymywanych osobach, torturach i rzekomej śmierci człowieka. Doszło do starć. Policja zaprzeczyła informacjom o bezprawnym przetrzymywaniu i śmierci. Czterech wojskowych trafiło do szpitala; dowództwo wiązało ich obecność z wcześniejszym samowolnym opuszczeniem jednostek.[2]

Według 1. Korpusu Gwardii Narodowej „Azow" budynek był tymczasowym punktem dyslokacji jednostki 3121. Mieli tam oczekiwać na przydział zmobilizowani i wojskowi zatrzymani po samowolnym opuszczeniu jednostek, określanym ukraińskim skrótem SZCZ. Wyjaśnienie przeznaczenia budynku nie rozstrzyga jednak automatycznie podstawy prawnej pobytu każdej znajdującej się tam osoby.[3]

Reporterzy Slidstvo.Info rozmawiali z weteranem Maksymem Onufrijenką, który wszedł do środka wraz z Kyryłem Budanowem. Twierdził, że nie zobaczył miejsca tortur, a obrażenia żołnierzy powstały przed przywiezieniem ich do domu. Redakcja opisała też pobicia przechodniów przez niezidentyfikowanych mężczyzn w kominiarkach. Są to relacje wymagające uwzględnienia, nie końcowy wynik dochodzenia. Wizyta w budynku nie zastępuje poufnych przesłuchań ani ekspertyzy medycznej.[4]

Na dzień zamknięcia tej analizy nie ma w przywołanych źródłach niezależnie potwierdzonego ustalenia, że w domu działała katownia. Nie ma też podstaw, by samym zaprzeczeniem zainteresowanej instytucji zamknąć pytania o zatrzymania, dostęp do lekarza i pochodzenie obrażeń. Tę różnicę należy zachować zarówno w śledztwie, jak i w dziennikarstwie.

2. Budanow: „Takich budynków jest wiele"

Budanow, przedstawiany w bieżących relacjach jako szef Biura Prezydenta, przyjechał na miejsce. UNIAN przytoczył jego wypowiedź:

„Таких будівель багато".
„Takich budynków jest wiele" - przekład z ukraińskiego; relacja UNIAN z 2 listopada 2026 r.[5]

Zapowiedział wyjaśnienie, dlaczego takie obiekty istnieją i co się w nich dzieje. Według jego wypowiedzi w domu przetrzymywano 14 osób. Dowódca Gwardii Narodowej opisywał natomiast wynajęty obiekt jako punkt przejściowy przed szkoleniem wojskowym.[5]

Nie byłoby rzetelne zmienić słowo „budynki" na „tajne więzienia" i przedstawić takiej parafrazy jako przyznania się władz do przestępstwa. Nie wiemy również, czy dobór słów był celowy. Polityczny ciężar wypowiedzi pozostaje jednak realny: przedstawiciel najwyższych władz zapowiedział sprawdzenie praktyki, która wymaga jasnych reguł, nadzoru i rozliczalności.

Pytanie nie brzmi wyłącznie: ile takich domów wynajmuje wojsko? Brzmi również: w ilu przebywają osoby, które nie mogą wyjść, na czyją decyzję tam trafiły i czy mogą skutecznie zakwestionować tę decyzję?

3. Pięć lat: udokumentowane zjawisko i granice danych

Tłem pozostaje raport OHCHR z lipca 2021 r., obejmujący okres od 2014 r. do kwietnia 2021 r. Dokument analizował także tajne przetrzymywanie w charkowskim oddziale SBU. Jest to wcześniejszy, ważny precedens, lecz nie dowód, że ten sam obiekt funkcjonował nieprzerwanie w kolejnych latach. Daty publikacji raportów trzeba oddzielać od dat opisanych w nich wydarzeń.[6]

Najbardziej konkretny materiał dotyczący cywilów po pełnoskalowej inwazji stanowi raport ONZ z 27 czerwca 2023 r. Za okres 24 lutego 2022–23 maja 2023 r. udokumentowano po stronie ukraińskiej 75 arbitralnych zatrzymań, 65 przypadków przetrzymywania w nieoficjalnych obiektach oraz wykorzystanie 29 takich miejsc. Opisano m.in. mieszkania, sanatoria, piwnice i pomieszczenia SBU. Wskazano też salę gimnastyczną i piwnicę centralnego budynku SBU w Kijowie, działające od lutego co najmniej do listopada 2022 r.; jeden opisany mężczyzna pozostawał pozbawiony wolności przez 135 dni bez formalnego zezwolenia na zatrzymanie. Część przypadków obejmowała ukrywanie pobytu i odmowę dostępu do adwokata.[1]

Raport z października 2024 r. opisywał osobno jeńców rosyjskich. Wymieniał piwnicę w Pokrowsku i garaż na terenie wojskowego dowództwa w Kramatorsku, wykorzystywane od marca do października 2023 r. Spośród 33 jeńców relacjonujących pobyt w tych miejscach ponad połowa mówiła o ciężkich pobiciach lub rażeniu prądem. Warunki w kontrolowanych oficjalnych ośrodkach oceniano zasadniczo jako zgodne ze standardami zakwaterowania, higieny, wyżywienia i pomocy medycznej. Różnica między miejscami przejściowymi a oficjalnym systemem jest więc zasadnicza.[7]

W grudniu 2025 r. ONZ ponownie opisała problem obiektów poza oficjalną infrastrukturą internowania. W raporcie znalazły się relacje o miejscu w obwodzie mikołajowskim, gdzie w 2025 r. jeńcy mieli przebywać od kilku tygodni do siedmiu miesięcy. Spośród 137 rozmówców 77

przedstawiło relacje o torturach lub złym traktowaniu podczas przesłuchań, transportu albo pobytu w miejscach przejściowych. Wynik dotyczy badanej grupy, nie wszystkich jeńców przetrzymywanych przez Ukrainę.[8]

W odniesieniu do cywilów raport z września 2025 r. odnotowywał działania władz ukraińskich na rzecz poprawy gwarancji proceduralnych, ale jednocześnie dalsze przypadki tortur i złego traktowania oraz ograniczoną rozliczalność. Nie przedstawiał kompletnego aktualnego rejestru tajnych obiektów.[10]

Udokumentowane liczby są minimum rozpoznanym w konkretnych badaniach. Nie wolno ich dodawać do siebie tak, jakby wszystkie dotyczyły odrębnych ofiar i identycznych okresów. Nie wolno też przedstawiać 29 obiektów z raportu z 2023 r. jako aktualnej liczby miejsc działających w listopadzie 2026 r.

4. Własny obywatel, własny żołnierz

W czerwcu 2026 r. biuro ukraińskiego rzecznika praw człowieka poinformowało o podejrzeniach bezprawnego pozbawienia wolności oraz tortur w centrum rekrutacyjnym TCK w Użhorodzie. Komunikat opisywał przykuwanie ludzi kajdankami do drabiny i formalne podejrzenia wobec funkcjonariuszy. To materiał pochodzący z ukraińskiej instytucji kontrolnej. Nie jest równoznaczny z prawomocnym wyrokiem.[9]

We wrześniu 2026 r. kontrola rzecznika potwierdziła niemal siedmiodniowy pobyt mężczyzny w przyziemiu TCK w Żydaczowie. Według mężczyzny nie mógł samodzielnie opuścić pomieszczenia. Rzecznik postawił pytanie o podstawę prawną tak długiego pobytu oraz o to, czy pomieszczenia TCK nie nabierają cech miejsc pozbawienia wolności. Wskazane w komunikacie łóżka, wyżywienie i sanitariaty nie rozstrzygały legalności ograniczenia wolności.[11]

Odrębny wątek stanowią postępowania dotyczące 211. Brygady. DBR opisywało bicie i poniżanie podwładnych, w tym przywiązanie żołnierza do drewnianej konstrukcji w kształcie krzyża. W maju 2025 r. informowało o zakończeniu śledztwa dotyczącego dowódcy, który według ustaleń śledczych wiedział o znęcaniu się i nie reagował. Zarzutów nie należy zamieniać w wyrok, ale nie można też pomijać oficjalnie opisanych mechanizmów przemocy i osłaniania sprawców.[12] [13]

Nie wszystkie te sprawy dotyczą „tajnych więzień". Łączy je pytanie o faktyczną władzę nad człowiekiem: kto ją sprawuje, jakie ma granice i czy można go skontrolować bez zgody jego przełożonego?

5. Tajemnica wojskowa a człowiek ukryty przed prawem

Nie każdy nieoznaczony budynek wojskowy jest więzieniem. Nie każda informacja o lokalizacji jednostki musi być publiczna. Ochrona miejsca zakwaterowania przed rosyjskim atakiem jest czym innym niż ukrycie zatrzymania przed sądem i uprawnionymi organami kontrolnymi.

W ocenie prawnej liczy się rzeczywistość. Zmiana nazwy na „punkt oczekiwania", „miejsce adaptacji" czy „obiekt tymczasowy" nie odpowiada na pytanie, czy dana osoba może odejść. Komitet Praw Człowieka ONZ podkreśla zarazem, że zwykłe ograniczenia wynikające ze służby wojskowej nie zawsze oznaczają pozbawienie wolności. Oceniać trzeba ich stopień i charakter, a nie sam fakt noszenia munduru.[14]

Rzetelna kontrola powinna więc ustalić status każdej osoby. Cywil doprowadzony do TCK, żołnierz podejrzewany o przestępstwo i jeniec wojenny nie podlegają identycznym procedurom. Żadna z tych kategorii nie stanowi jednak prawnej próżni, w której tortury lub ukrywanie człowieka stają się dopuszczalne.

6. Konwencja ONZ: zakaz, który nie znika podczas wojny

Międzynarodowa konwencja w sprawie ochrony wszystkich osób przed wymuszonym zaginięciem wiąże Ukrainę od 13 września 2015 r.; państwo przystąpiło do niej 14 sierpnia tego roku. To obowiązujące zobowiązanie traktatowe, a nie rekomendacja do dobrowolnego stosowania.[15]

> **„Nikt nie może być przetrzymywany w tajnych miejscach".**
> **Artykuł 17 ust. 1 konwencji; polski tekst ogłoszony w Dzienniku Ustaw.[16]**

Artykuł 1 ust. 2 wyraźnie wyklucza usprawiedliwienie wymuszonego zaginięcia stanem wojny, zagrożeniem wojną, niestabilnością polityczną lub innym zagrożeniem publicznym. Artykuł 2 łączy pozbawienie wolności z udziałem państwa oraz późniejszą odmową uznania zatrzymania albo ukrywaniem losu lub miejsca pobytu człowieka. Sam brak kontaktu telefonicznego nie wystarcza automatycznie do takiej kwalifikacji; konieczne jest ustalenie elementów konkretnego przypadku.[16]

Z punktu widzenia rodziny różnica między więzieniem oficjalnym a tajnym jest zasadnicza. W pierwszym przypadku można poszukiwać decyzji procesowej i uruchomić środki obrony. W drugim najpierw trzeba udowodnić, że bliski w ogóle pozostaje pod czyjąś kontrolą. To dlatego rejestr zatrzymania jest zabezpieczeniem życia, a nie tylko dokumentem administracyjnym.

7. Tortury: „wojna" i „rozkaz" nie są usprawiedliwieniem

Konwencja ONZ przeciwko torturom nakazuje państwu skutecznie zapobiegać takim czynom. Artykuł 2 ust. 2 stanowi w oryginale:

> **"No exceptional circumstances whatsoever, whether a state of war or a threat of war, internal political instability or any other public emergency, may be invoked as a justification of torture."**
> **Żadne wyjątkowe okoliczności - w tym wojna lub zagrożenie wojną - nie mogą usprawiedliwiać tortur. Przekład redakcyjny; art. 2 ust. 2.[17]**

Ustęp 3 tego samego artykułu odrzuca usprawiedliwienie rozkazem przełożonego lub władzy publicznej. Konwencja wymaga także szybkiego i bezstronnego dochodzenia, gdy istnieją uzasadnione podstawy podejrzenia tortur, ochrony skarżących i świadków oraz prawa do naprawienia szkody. Artykuł 15 zabrania wykorzystywania zeznania uzyskanego torturami jako dowodu, z wyjątkiem postępowania przeciwko oskarżonemu o tortury — dla wykazania, że zeznanie złożono.[17]

Z tego wynika praktyczny obowiązek: relacji o przemocy nie można zignorować wyłącznie dlatego, że pochodzi od dezertera, podejrzanego o zdradę albo jeńca wrogiej armii. Wiarygodność wypowiedzi należy zbadać. Status człowieka nie znosi zakazu krzywdzenia go w celu uzyskania informacji lub wymuszenia posłuszeństwa.

8. Arbitralne zatrzymanie: więcej niż brak pieczątki

Artykuł 9 ust. 1 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych stanowi:

> **“No one shall be subjected to arbitrary arrest or detention.”**
> **„Nikt nie może być poddany arbitralnemu aresztowaniu lub zatrzymaniu” - przekład redakcyjny z angielskiego.[18]**

Pakt wymaga podstawy i procedury ustawowej, poinformowania o powodach zatrzymania oraz możliwości sądowego zbadania jego legalności. W sprawach karnych przewiduje niezwłoczne doprowadzenie przed sędziego lub inny uprawniony organ sądowy. Komitet Praw Człowieka wyjaśnia, że arbitralność obejmuje także niesprawiedliwość, nieprzewidywalność, brak należytej procedury oraz nieproporcjonalność; samo istnienie krajowego przepisu nie zamyka oceny.[18] [14]

Dokument sporządzony po wielu dniach nie wyjaśnia automatycznie, na jakiej podstawie ktoś wcześniej nie mógł wyjść. Przesunięcie człowieka do innej jednostki nie usuwa pytania o poprzedni etap. Dla kontroli znaczenie mają rzeczywiste godziny zatrzymania, przewozu, badania lekarskiego i pierwszego kontaktu z obrońcą.

9. Derogacja nie oznacza zawieszenia praworządności

Prawo międzynarodowe rozpoznaje nadzwyczajne zagrożenie dla życia narodu. Artykuł 4 Paktu dopuszcza czasowe odstępstwa od części obowiązków, ale jedynie w zakresie ściśle wymaganym przez sytuację, po oficjalnym ogłoszeniu stanu nadzwyczajnego i z zachowaniem innych zobowiązań międzynarodowych. Zakaz tortur z art. 7 nie podlega takiemu odstępstwu.[18]

Nie byłoby precyzyjne twierdzenie, że cały art. 9 Paktu ma identyczny, bezwzględnie niedopuszczający derogacji status. Komitet w komentarzu ogólnym nr 35 podkreśla jednak ograniczenia odstępstw i konieczność zachowania skutecznych gwarancji przeciw arbitralnemu przetrzymywaniu. Wojna nie stanowi samoistnej podstawy do każdej decyzji o zatrzymaniu.[14]

Podobną konstrukcję zawiera art. 15 Europejskiej konwencji praw człowieka. Dopuszcza odstępstwa ściśle wymagane przez sytuację, lecz nie od zakazu tortur z art. 3. Europejski Trybunał Praw Człowieka wyjaśnia w swoim przewodniku, że środki nadzwyczajne muszą również pozostawać zgodne z innymi zobowiązaniami międzynarodowymi.[19] [20]

Wniosek jest konkretny: nawet prawidłowo zgłoszona derogacja nie legalizuje tortur ani wymuszonych zaginięć. Badanie konkretnego ograniczenia wolności wymaga sprawdzenia właściwego reżimu, rzeczywistej konieczności i dostępnych zabezpieczeń.

10. Konstytucja Ukrainy chroni wolność także w stanie wojennym

Ukraiński porządek konstytucyjny sam wyznacza granice władzy. Artykuł 28 zakazuje tortur i poniżającego traktowania. Artykuł 29 chroni wolność osobistą, ustanawia gwarancje sądowe, prawo do obrony, zaskarżenia zatrzymania i powiadomienia rodziny. Artykuł 64 wymienia oba te przepisy wśród praw, których nie można ograniczać podczas stanu wojennego lub wyjątkowego.[21]

Nie znaczy to, że Ukraina nie może nikogo zatrzymać. Oznacza, że zatrzymanie musi mieścić się w konstytucyjnych ramach, a ustaw i rozkazów nie można traktować jako blankietowego upoważnienia do ich obchodzenia. Nie można również przenieść mechanicznie jednej procedury na wszystkie kategorie osób, w szczególności na jeńców objętych prawem wojennym.

Argument „jest wojna" wymaga zatem dopowiedzenia: jaki przepis pozwala na konkretny środek, kto podjął decyzję i kto ją kontroluje? Bez odpowiedzi służy raczej odsunięciu odpowiedzialności niż wyjaśnieniu prawa.

11. Prezydent i rząd: obowiązek ochrony, nie wyłącznie deklaracja

Artykuł 102 konstytucji określa prezydenta jako gwaranta przestrzegania konstytucji oraz praw i wolności człowieka i obywatela. Artykuł 116 nakazuje Gabinetowi Ministrów podejmowanie działań zapewniających te prawa i wolności. Konstytucyjny obowiązek władz obejmuje zatem również osoby zatrzymane, niepopularne i podejrzewane o poważne przestępstwa.[21]

W praktyce wykonanie tych obowiązków powinno być widoczne w sposobie działania państwa. Organy kontrolne muszą mieć możliwość dotarcia do osób pozbawionych wolności. Śledczy powinni otrzymać dokumenty i zabezpieczyć materiał dowodowy. Lekarz musi móc opisać obrażenia bez podporządkowania wyniku oczekiwaniom dowództwa. Zatrzymany powinien móc mówić o przemocy bez obawy, że po wyjściu kontrolera zostanie za to ukarany. To wnioski organizacyjne wynikające z opisanych gwarancji, nie twierdzenie, że wszystkie te zabezpieczenia zawiodły w każdym obiekcie.

Nie oznacza to osobistej odpowiedzialności karnej prezydenta lub każdego ministra za każde naruszenie. Do jej ustalenia potrzebne są odpowiednie przesłanki i dowody. Obowiązek

zorganizowania skutecznej ochrony oraz polityczna odpowiedzialność za reakcję państwa nie są jednak uzależnione od wcześniejszego skazania najwyższego urzędnika.

12. Odpowiedzialność nie kończy się na człowieku pilnującym drzwi

Artykuł 6 konwencji o wymuszonych zaginięciach obejmuje sprawców, zlecających i uczestników czynu, a przy wskazanych w nim warunkach również przełożonych: znaczenie mają wiedza lub świadome ignorowanie informacji, faktyczna kontrola oraz brak koniecznych i rozsądnych działań zapobiegawczych lub skierowania sprawy do właściwych organów. Nie jest to automatyczna odpowiedzialność za samą rangę czy stanowisko.[22]

Dlatego poważne postępowanie powinno odtworzyć decyzje. Kto zarządził przewóz? Kto prowadził ewidencję? Kto zezwalał na przesłuchania? Komu zgłaszano obrażenia? Kto odmówił pomocy i kto otrzymał skargę? Takie pytania pozwalają zbadać zarówno zachowania bezpośrednich sprawców, jak i ewentualne zaniechania osób kontrolujących praktykę.

Odpowiedzialność instytucjonalna wymaga również uczciwego określenia skali. Powtarzalność poważnych naruszeń może uzasadniać badanie szerszego mechanizmu. Nie wystarcza jednak do ogłoszenia, bez dalszych ustaleń, że wszystkie jednostki lub całe kierownictwo państwa uczestniczyły w jednym planie.

13. Jeńcy: legalna niewola nie daje prawa do tortur

Żołnierz wrogiej armii może być legalnie internowany jako jeniec wojenny bez oskarżenia o zwykłe przestępstwo. Zasady takiej niewoli określa III konwencja genewska. Artykuł 13 wymaga humanitarnego traktowania w każdym czasie oraz ochrony przed przemocą, zastraszaniem i zniewagami.[23]

Artykuł 17 zakazuje fizycznych i psychicznych tortur oraz innych form przymusu w celu uzyskania informacji. Nie wolno więc traktować początkowego, „nieformalnego” etapu niewoli jako okresu, w którym podstawowe standardy jeszcze nie obowiązują. Ochrona nie zaczyna się dopiero po przekazaniu jeńca Ministerstwu Sprawiedliwości.[24]

Artykuł 126 przewiduje wizyty uprawnionych delegatów, w tym MKCK, oraz rozmowy z jeńcami bez świadków. Wyjątek związany z nadrzędną koniecznością wojskową ma charakter wyjątkowy i czasowy. Nie jest podstawą trwałego usunięcia całej kategorii obiektów spod kontroli.[25]

Dla praktyki państwa najważniejsza jest ciągłość: od chwili pojmania powinno być możliwe ustalenie, kto odpowiada za życie, zdrowie i przemieszczanie jeńca. Przekazanie między jednostkami nie może oznaczać zaniku odpowiedzialności.

14. Rodzina ma prawo szukać człowieka bez zastraszania

Konwencja o wymuszonych zaginięciach przewiduje szybkie i bezstronne badanie wiarygodnych zgłoszeń oraz ochronę skarżących, świadków i krewnych. Artykuł 24 uznaje prawo ofiar do poznania prawdy, a także do naprawienia szkody. Ofiarą może być również osoba, która doznała bezpośredniej krzywdy wskutek zaginięcia bliskiego.[22]

W ocenie redakcyjnej oznacza to, że rodziny nie powinny być zmuszone do organizowania transmisji na żywo, aby uzyskać podstawową informację. Odpowiedź państwa musi istnieć przed pojawieniem się tłumu: dostępny kanał zgłoszenia, możliwość szybkiej weryfikacji zatrzymania i realna pomoc prawna.

Jednocześnie zrozumiała rozpacz rodziny nie potwierdza automatycznie każdego szczegółu internetowej relacji. Rzetelne postępowanie chroni także przed pogłoską: ustala los człowieka, bada dowody i umożliwia zakwestionowanie oficjalnej wersji bez przemocy oraz bez publicznego narażania świadków.

15. Czego musi dowieść kontrola w Borszczahówce

Wyjaśnienie tej sprawy wymaga znacznie więcej niż sporu między określeniami „punkt dyslokacji” i „tajne więzienie”. Poniższe pytania stanowią redakcyjne kryteria oceny wiarygodności przyszłych ustaleń:

- Status i podstawa: kim była każda z obecnych osób, kto zdecydował o jej przywiezieniu i jakie przepisy zastosowano?
- Czas: kiedy rozpoczęło się faktyczne ograniczenie wolności i czy wszystkie etapy zostały zapisane?
- Kontakt: czy umożliwiono wymagany prawem dostęp do obrońcy, rodziny i właściwej kontroli?
- Zdrowie: jakie obrażenia stwierdzili lekarze, kiedy mogły powstać i czy zabezpieczono dokumentację wcześniejszego stanu zdrowia?
- Niezależność: czy rozmowy z wojskowymi odbyły się bez obecności osób mogących wywierać nacisk?
- Decyzje przełożonych: kto wiedział o skargach i jakie działania podjął?
- Dowody: czy zachowano nagrania, ewidencję transportu, rozkazy i komunikację istotną dla sprawy?
- Rezultat: jakie naruszenia ustalono, jakie zarzuty postawiono lub dlaczego ich nie postawiono i co zmieniono w praktyce?

Odpowiedzi nie muszą ujawniać informacji pozwalających przeciwnikowi wojskowemu namierzać żołnierzy. Muszą umożliwiać uprawnionym instytucjom i poszkodowanym sprawdzenie, czy państwo działało legalnie. Bezpieczeństwo operacyjne i rozliczalność wymagają organizacji; nie są z definicji sprzeczne.

16. Zbrodnie Rosji nie zmieniają obowiązków Ukrainy

ONZ dokumentuje rozległe i systematyczne tortury cywilów przez władze rosyjskie na terytoriach okupowanych. Raport z września 2025 r. opisuje ciężkie pobicia, rażenie prądem, przemoc seksualną oraz ukrywanie losu zatrzymanych. To zasadniczy kontekst wojny i cierpienia Ukraińców.[26]

Przywołanie tego kontekstu nie odpowiada jednak na pytanie o odpowiedzialność ukraińskiego funkcjonariusza za konkretny czyn. Zakaz tortur nie działa na zasadzie wzajemności. Ochrona jeńca nie zależy od tego, czy jego państwo chroni jeńców przeciwnika. Również obywatel podejrzany o współpracę z agresorem pozostaje człowiekiem pod ochroną prawa.

Ta zasada ma znaczenie dla samej Ukrainy. W ocenie redakcyjnej skuteczne rozliczanie nadużyć służy bezpieczeństwu: zwiększa wiarygodność państwa, chroni żołnierzy przed samowolą i ogranicza przestrzeń dla propagandy wykorzystującej prawdziwe krzywdy. Ukrywanie problemu nie usuwa go z pola walki informacyjnej — oddaje kontrolę nad nim innym.

17. Państwo musi umieć odpowiedzieć, gdzie jest człowiek

Udokumentowane przypadki nie pozwalają uczciwie twierdzić, że każdy wynajęty dom wojskowy jest więzieniem. Nie pozwalają też utrzymywać, że temat nieoficjalnego przetrzymywania to wyłącznie internetowa fikcja. Raporty międzynarodowe i kontrole krajowe wymagają reakcji, której miarą są dostęp do osób, dokumenty, rzetelne dochodzenia i egzekwowanie odpowiedzialności.

Prezydent i rząd mają obowiązek uruchamiać skuteczną ochronę w granicach swoich kompetencji. Dowódcy i funkcjonariusze muszą działać na podstawie prawa. Śledczy mają ustalać fakty, a sądy rozstrzygać odpowiedzialność. Żadnej z tych ról nie zastąpi zapewnienie, że sytuacja jest pod kontrolą.

Ostateczny sprawdzian jest prosty: czy państwo potrafi niezwłocznie wykazać, gdzie przebywa człowiek, kto i dlaczego pozbawił go wolności, kto odpowiada za jego zdrowie oraz jak może on uzyskać niezależną ochronę. Wojna zwiększa wagę tej odpowiedzi.

Ilustracja redakcyjna AI. Nie przedstawia rzeczywistego obiektu, osoby ani dowodów w konkretnej sprawie.

O materiale i źródłach

Artykuł opiera się na publicznych raportach OHCHR, ukraińskich komunikatach urzędowych, relacjach reporterów oraz tekstach traktatów i konstytucji. Stan ustaleń: 3 listopada 2026 r. Nie jest wynikiem własnej wizyty w opisanych obiektach ani rozmów redakcji z ofiarami. Zarzuty i relacje świadków oznaczono jako takie. Opis postępowania nie oznacza skazania. Wydarzenia w Borszczahówce pozostają sprawą otwartą. Cytaty z konwencji o zaginięciach podano według polskiego tekstu urzędowego; cytaty angielskie z innych dokumentów opatrzono przekładem redakcyjnym. Daty obowiązywania konwencji dla Polski nie są datami jej obowiązywania dla Ukrainy. Grafiki są symbolicznymi ilustracjami AI, nie dokumentacją konkretnych miejsc ani osób.

Źródła i dalsze informacje

1. OHCHR, Detention of civilians, 24 February 2022–23 May 2023 (27 June 2023), paragraphs 99–100 and 115–118. https://ukraine.un.org/sites/default/files/2023-06/OHCHR%20Ukraine%20Detention%20report%20-%20June%202023%20-%20ENG.pdf

2. Suspilne, reporting from Borshchahivka and the state of the investigation (3 November 2026). https://suspilne.media/kyiv/1443553-suticki-bila-budinku-vijskovih-u-borsagivci-vulica-dosi-perekrita-policia-provodit-slidci-dii/

3. Suspilne, statement by the Azov 1st Corps of the National Guard (3 November 2026). https://suspilne.media/kyiv/1443359-suticki-v-petropavlivskij-borsagivci-v-azovi-povidomili-so-dim-vikoristovuvavli-ak-timcasovij-punkt-dislokacii/

4. Slidstvo.Info, reporters' account from the scene (3 November 2026). https://www.slidstvo.info/news/niiakykh-mists-katuvan-tam-ne-bulo-shcho-vidbuvalosia-v-budynku-u-petropavlivskiy-borshchahivtsi-i-zvidky-vzialysia-zaiavy-pro-kativniu/

5. UNIAN, Budanov's statement and the National Guard commander's explanation (2 November 2026). https://www.unian.ua/incidents/takih-budivel-bagato-budanov-prijihav-do-budinku-na-petropavlivskiy-borshchagivci-i-zrobiv-zayavu-13547808.html

6. OHCHR, Arbitrary detention, torture and ill-treatment, 2014–2021 (2 July 2021); historical background. https://ukraine.ohchr.org/en/arbitrary-detention-torture-and-ill-treatment-context-armed-conflict-EN

7. OHCHR, Treatment of prisoners of war and update, 1 June–31 August 2024 (1 October 2024), paragraphs 58–64. https://ukraine.ohchr.org/sites/default/files/2024-10/2024-10-01%20OHCHR%2040th%20periodic%20report%20on%20Ukraine.pdf

8. OHCHR, Human rights situation, 1 June–30 November 2025 (9 December 2025), paragraphs 65–66. https://ukraine.ohchr.org/sites/default/files/2025-12/2025-12-09%20OHCHR%2043rd%20periodic%20report%20on%20Ukraine%20ENG.pdf

9. Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights, Uzhhorod recruitment centre (4 June 2026). https://www.ombudsman.gov.ua/news_details/v-uzhgorodskomu-rtck-ta-sp-privyazuvali-lyudej-kajdankami-do-drabini-kilkom-pracivnikam-povidomlenni-pidozri

10. OHCHR, Treatment of civilians deprived of their liberty (23 September 2025). https://ukraine.ohchr.org/en/treatment-of-civilians-deprived-of-their-liberty-in-the-context-of-the-armed-attack-by-the-russian-federation-against-ukraine

11. Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights, almost seven days in a recruitment centre in Lviv region (24 September 2026). https://ombudsman.gov.ua/uk/news_details/ombudsman-povidomiv-pro-fakt-utrimannya-cholovika-v-primishchenni-tck-na-lvivshchini-protyagom-majzhe-semi-dib

12. State Bureau of Investigation, notice of suspicion to an officer of the 211th Brigade (26 December 2024).
https://dbr.gov.ua/news/dbr-povidomilo-pro-pidozru-odnomu-z-oficeriv-211-i-pontonno-mostovoi-brigadi-yakij-znushhavsya-z-soldativ

13. State Bureau of Investigation, completion of investigation concerning the commander of the 211th Brigade (29 May 2025).
https://dbr.gov.ua/news/dbr-zavershilo-rozsliduvannya-shhodo-komandira-211-brigadi-yakij-pokrivav-znushhannya-nad-vijskovosluzhbovcyami

14. UN Human Rights Committee, General Comment No. 35, CCPR/C/GC/35; Article 9 of the Covenant.
https://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=9JW1tJOQ1Coin5kUXbMaNpU3rJLDvn1rcQFYbybAOWkhVAJ99Ht8Yplx9RY8CR2a1PsFfTNwQHJQdTjgTj%2BvzQ%3D%3D

15. OHCHR Treaty Body Database, Ukraine: treaty ratification and accession status.
https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Countries.aspx?CountryCode=UKR

16. International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance, official Polish text; Articles 1–2 and 17–18.
https://eli.gov.pl/api/acts/DU/2025/457/text.pdf

17. Convention against Torture, text published in Poland's Journal of Laws; Articles 2 and 12–15.
https://eli.gov.pl/api/acts/DU/1989/378/text.pdf

18. International Covenant on Civil and Political Rights, UN text; Articles 2, 4, 7 and 9.
https://2covenants.ohchr.org/About-ICCPR.html

19. Council of Europe, Article 15 ECHR and Ukraine's 2015 derogation; source for the provision, not the current scope of notifications.
https://www.coe.int/en/web/portal/news-2015/-/asset_publisher/9k8wkRrYhB8C/content/ukraine-derogation-from-european-convention-on-human-rights

20. European Court of Human Rights, Guide on Article 15: Derogation in time of emergency.
https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_15_eng-pdf

21. Constitution of Ukraine, official Verkhovna Rada database; Articles 28, 29, 64, 102 and 116.
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80

22. Convention on Enforced Disappearance, UN English text; Articles 6, 12, 17 and 24.
https://www.ohchr.org/sites/default/files/disappearance-convention.pdf

23. Third Geneva Convention, Article 13: humane treatment of prisoners; ICRC treaty database.
https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/gciii-1949/article-13

24. Third Geneva Convention, Article 17: questioning of prisoners; ICRC treaty database.
https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/gciii-1949/article-17

25. Third Geneva Convention, Article 126: supervision and visits; ICRC treaty database.
https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/gciii-1949/article-126

26. OHCHR, civilian detainees and patterns of torture and ill-treatment, report announcement (23 September 2025).
https://ukraine.ohchr.org/en/civilian-detainees-subjected-to-troubling-patterns-of-torture-and-ill-treatment-since-russia-s-full-scale-attack-on-ukraine-un-report

Kontakt

https://truthmagazine.eu/ | redaktor@truthmagazine.pl

Wersja online: https://truthmagazine.eu/publikacje/ukraine-secret-detention/?lang=pl